

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Арқалық қаласы білім бөлімінің
«Золотой ключик бөбекжай» КМҚК

Мектеп жасына дейінгі балалардың даму ерекшеліктері

Педагог-психолог: Гапбасова С.А.

Мектеп жасына дейінгі балалардың даму ерекшеліктері

1. Мектеп жасына дейінгі балалардың даму ерекшеліктері

Мектепке дейінгі жас 3 жастан 7 жасқа дейінгі даму кезеңін

камтиды. Кезеңінде мектепке дейінгі балалық шақ - баланың бүкіл психикалық өмірі және оның қоршаған әлемге қатынасы қайта құрылады. Ішкі психикалық өмірдің және ішкі өзін-өзі реттеудің қалыптасуы психика мен санадағы бірқатар ісіктермен байланысты **мектеп жасына дейінгі бала.**

Әлеуметтік жағдай өзгеруде. Жаңа тұлғалық қасиеттер, мінез-құлық қасиеттері қарқынды түрде қалыптасуда. Дайындық әр баланың өміріндегі маңызды оқиға – мектепке баруға дайындалып жатыр.

Балада қарым-қатынастың жетекші құралы ретінде **мектепке дейінгі жастағы сөйлеу айналады.** Сұрақтарға жауаптар баланың қоршаған шындықпен байланысын кеңейтуге көмектеседі. Ересек адамның жауабы өте маңызды. Ол байыпты және түсінікті болуы керек.

Жетекші қызмет түрі **мектеп жасына дейінгі бала** рөлдік ойын болып табылады. Ойын барысында балалар қоршаған әлем туралы жаңа білім алады, бұрыннан бар идеяларын нақтылайды және құрдастарымен қарым-қатынасын реттейді. Ойын балаларға мінез-құлқын басқаруға, олар үшін жаңа практикалық маңызды шешімдер қабылдауға көмектеседі.

Мектепке дейінгі жас - дамудың негізгі жасы баланың танымдық процестері. Ойлау **мектеп жасына дейінгі бала дамиды** көрнекі-әсерліден (*сәби кезінде*) көрнекі-бейнелі. Бұл балаға заттар мен олардың қасиеттері арасында байланыс орнатуға мүмкіндік береді. Бұл **жас есте сақтау қабілетінің дамуымен сипатталады**, ол барған сайын қабылдаудан ерекшеленеді. Алдымен ерікті түрде көбейту, содан кейін ерікті жаттау қалыптасады. Қиял - маңызды ісіктердің бірі **мектеп жасына дейінгі.** қиял балаға бұрын өз тәжірибесінде болмаған жаңа, ерекше нәрсені құруға және жасауға мүмкіндік береді. Элементтері мен алғышарттары болғанымен **дамыту** қиялдар ерте кезден қалыптасады **жаста**, ол өзінің ең жоғарғы шыңына дәл осы уақытта жетеді **мектепке дейінгі балалық шақ.**

Осы кезеңдегі тағы бір маңызды жаңа формация - ерікті мінез-құлықтың пайда болуы. Ішінде **мектепке дейінгі жаста** баланың мінез-құлқы импульсивті және тікелей мінез-құлық нормалары мен ережелерімен делдалдыққа айналады.

Ерте жастан кішіге ауысу кезеңі **жасына 3 жылдық** дағдарыспен белгіленді. Баланың өзіндік санасының қалыптасуы жүреді, өзіндік сана пайда болады "*Мен*"

-Негативизм – ересек адамның талабына немесе өтінішіне бас тарту реакциясы, керісінше жасауға ұмтылу.

-Қыңырлық – бала бір нәрсені қалағаны үшін емес, оның пікірімен санасу үшін талап етеді.

-Өз еркімен – бала өзі ойлап тапқан немесе өзі шешкен нәрсені ғана қабылдайды

-Құңсыздану - бала өзінің сүйікті ойыншығын сындыруы мүмкін (заттарға деген ескі байланыстардың құңсыздануы, ант бере бастауы мүмкін (ескі мінез-құлық

ережелерінің құнсыздануы, баланың басқа адамдарға және өзіне деген көзқарасы өзгереді). Ол психологиялық тұрғыдан жақын ересектерден бөлінеді.

Соңы **мектеп жасына дейінгі** бұл жеті жылдық дағдарыспен белгіленеді. Бұл кезде баланың психикалық өмірінде маңызды өзгерістер орын алады. Бұл өзгерістердің мәнін Л.С. Выготский балалардың стихиялылығын жоғалту деп анықтады.

2. Тәрбиешінің кәсіби қасиеттері

Кәсіби қызметтің ерекшелігі тәрбиешіге мыналарды ұсынады **мектепке дейінгі** білім берудің белгілі бір талаптары. Кәсіби міндеттерін орындау үшін оның бойында белгілі бір жеке қасиеттер болуы керек.

Кәсіби бағдар.

Кәсіби бағдар беру сияқты тұлғалық қасиет тәрбиеші мамандығына деген қызығушылық пен балаларға деген сүйіспеншілікке, педагогикалық мамандыққа, кәсіби-педагогикалық ниеттер мен бейімділіктерге негізделеді.

Эмпатия.

Бұл сезім эмпатия мен эмпатия, баланың тәжірибесіне эмоционалды түрде жауап беру қабілетімен сипатталады. Тәрбиеші **мектепке дейінгі білім беру**, білу **мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктері**, баланың мінез-құлқындағы шамалы өзгерістерді мұқият байқап, қарым-қатынаста сезімталдық, ұқыптылық, ізгілік, әдептілік танытуы керек.

Педагогикалық әдептілік.

Әдептілік – бұл әдептілік ережелерін сақтай білуден және өзін дұрыс ұстай білуден көрінетін пропорция сезімі. Тәрбиешінің іс-әрекетінде сүйіспеншілік пен қайсарлықтың, мейірімділік пен талапшылдықтың, сенім мен бақылаудың, әзіл мен қаталдықтың, мінез-құлық пен тәрбиелік іс-әрекеттің икемділігінің оңтайлы үйлесімі табылған кезде тәрбиешінің әдептілігі туралы айтуға болады.

Педагогикалық оптимизм.

Педагогикалық оптимизмнің негізі - тәрбиешінің әр баланың күші мен мүмкіндігіне деген сенімі. Тәрбиеші **мектепке дейінгі білім беру**, сүйетін **балалар**, әрқашан олардың жағымды қасиеттерін қабылдауға бейімделген. Көріну үшін жағдай жасау **әр баланың қабілеттері**, мұғалім жеке әлеуетін ашуға көмектеседі **мектеп жасына дейінгі бала**. Оптимист мұғалім шабыттандыру, көңілділік, әзіл-оспақпен сипатталады.

Кәсіби қарым-қатынас мәдениеті.

Тәрбиеші **мектепке дейінгі** білім балалармен, ата-аналармен, әріптестермен, яғни педагогикалық процестің барлық қатысушыларымен дұрыс қарым-қатынас орната білуі керек.

Біріншіден, жоғары мәдени деңгейге және мінсіз мінез-құлыққа ие болу. Балалар жақсы "*еліктегіштер*", олар бірінші кезекте тәрбиешінің мінез-құлқына еліктейді. Екіншіден, ата-аналармен серіктестік қарым-қатынас орнатуға тырысу, жанжалды жағдайлардың алдын алу және шеше білу. Үшіншіден, әріптестеріне құрметпен және ілтипатпен қарау, тәжірибе алмасу, сынды қабылдау.

